

แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
THE BEST PRACTICES IN RESEARCH MANAGEMENT AT THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

วิภาพร นิธิปรีชานนท์¹

ประเสริฐ อินทร์รักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2) แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. จากข้อมูล 2 แหล่ง คือ 1) แนวคิดทฤษฎี ราชวิจัยและเอกสารทั้งในและต่างประเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 6 หน่วยงาน สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 หน่วย ผู้ให้ข้อมูลหน่วยละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 435 คน ประกอบด้วย 1) ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยของ สพฐ. 3 คน 2) ศึกษาพิเศษ 144 คน 3) ผู้บริหารโรงเรียน 144 คน และ 4) ครูผู้สอน 144 คน ขั้นที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารงานวิจัย มีจำนวน 48 ตัวแปร จัดเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัย 2) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ 3) การสื่อสารเพื่อการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี และ 4) การประสาน/สร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม ทั้ง 4 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์โดยตรงและโดยอ้อมต่อแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ.

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ. ได้ 6 ด้าน คือ 1) กลวิธีในการดำเนินงานวิจัย 2) หลักการเป้าหมายและแนวทางการบริหารงานวิจัย 3) การจัดโครงสร้างการบริหารงานวิจัย 4) สร้างนักวิจัย 5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย 6) การสร้างงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี การบริหารงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) the research management factors at the Office of the Basic Education Commission (OBEC) 2) the best practices in research management at OBEC. The research procedures consisted of 3 steps : 1. study factors in research management at OBEC from documentation concepts of the theories, research reports and papers from various related sectors both of local and abroad. The statistic used to analyze the data in this step was content analysis, interviewed 6 specialists from national research management

¹ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

sectors 2. analyze factors used in research management, here of which, quantitative research was employed by collecting data from 145 samples Exploratory Factor Analysis (EFA) and Path Analysis in order to summarize factors in research management totally with 435 respondents 3. study the best practices in research management at the OBEC, here of which, Focus Group discussion was used.

The findings were as follows :

1. There were 48 factors for research management, which categorized into 4 components ; 1) resources management 2) Main Idea and clear objectives and research procedures 3) research communication by technology 4) participation from all sectors. The correlation of four factors has statistically significant at 0.1 levels and direct affect to factors of the best practices.

2. The best practices in research management for OBEC were : 1) research management strategies 2) policies, objectives, tactics and research manner 3) research management framework 4) develop new researchers 5) research Information technology System 6) to value added and develop beneficial research

Keywords: Best Practices, Research Management, The Office of the Basic Education Commission (OBEC)

บทนำ

การวิจัยเป็นกลไกสำคัญที่นำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ แต่ที่ผ่านมากระบวนการวิจัยทางการศึกษา และการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทางการศึกษา ยังไม่สามารถตอบโจทย์การวิจัยของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ประเทศชาติที่ต้องการมีฐานะพึ่งพาตนเองได้ สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ ซึ่งต้องอาศัย “การวิจัย” เป็นเครื่องมือในการชี้นำและขับเคลื่อนภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงจะสามารถยืนอยู่ได้ในโลกของการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Knowledge-based Socio-Economic) แต่การบริหารจัดการงานวิจัยของประเทศ ขาดการบูรณาการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย มีความซ้ำซ้อนของงานวิจัยจึงเกิดขึ้นและขาดความชัดเจนในนโยบาย ขาดการเชื่อมโยงที่จะนำผลวิจัยไปสู่การพัฒนา การบริหารงบประมาณไม่เป็นเอกภาพ ขาดกลไกการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยกับหน่วยงานที่ใช้ผลวิจัยไม่ทั่วถึง การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายยังล่าช้า

ปัญหาการบริหารงานวิจัยทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน คือ มีงานวิจัยค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผลงานวิจัยทางการศึกษาทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากจำนวนบุคลากรที่เสนอขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยปี 2545 มีเพียงจำนวน 30 คน เมื่อเทียบกับจำนวนบุคลากรครูทั้งประเทศมากกว่าสามแสนคน และเป็นงานวิจัยแยกย่อย เฉพาะกลุ่มที่เป็นการแก้ปัญหาในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการ หรือวิจัยในชั้นเรียน หรือกรณีศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยเดี่ยว ที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนหรือขับเคลื่อนในเชิงนโยบายได้ ขาดความต่อเนื่อง ขาดการสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงให้เห็นภาพชัดเจน งานวิจัยบางส่วน ไม่สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยแตกต่างกัน ผลงานวิจัยจึงกระจัดกระจายและไม่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง งบประมาณสนับสนุนมีจำกัด ไม่สามารถนำผลวิจัยที่ผ่านมาไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ผลงานออกมาล่าช้ากว่าความต้องการใช้ในการตัดสินใจ

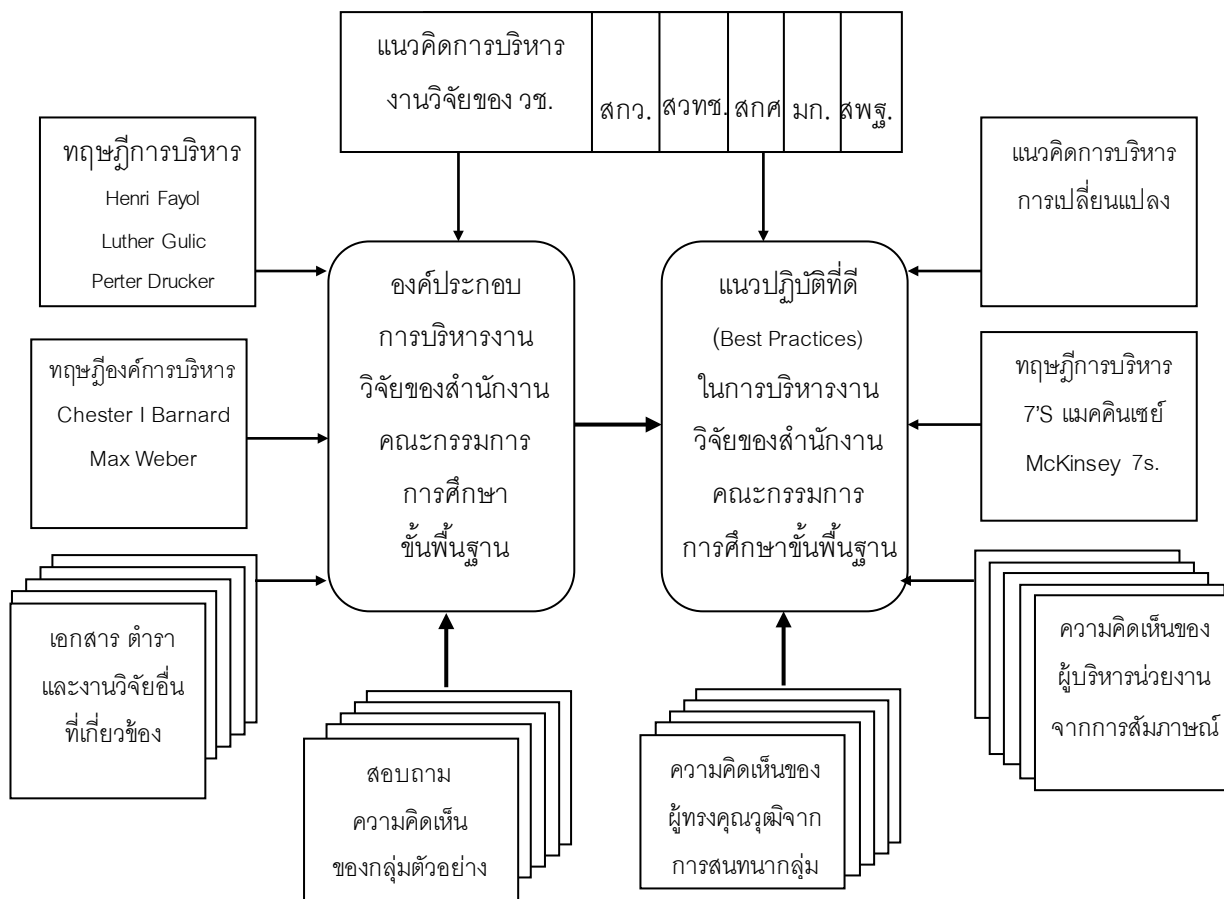
ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแนวคิด และวิธีการบริหารงานวิจัย และแนวปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จ และนำมาเป็นกลไกในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ การศึกษา โดยปรับเปลี่ยนตามสภาพการณ์ทางการศึกษาในอนาคต อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย และขับเคลื่อนด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อทราบแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)
ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจากเอกสารรายงานการวิจัย ข้อมูลความคิดเห็น
จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และศึกษา
จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถาม โดย
กำหนดเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Concept Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงการศึกษาเอกสารระเบียบวิธีวิจัยและขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิจัย แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัย โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องแล้วนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและสร้างเป็น

แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Likert scale) แล้วนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Item Objective Index Congruence : IOC) คัดข้อคำถามที่สอดคล้องกับค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ได้รับทุน

สนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในปี 2544 - 2545 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน
30 คน และนำผลข้อมูลไปคำนวณหาความเชื่อมั่น
(Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient)
ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น ของ
แบบสอบถามทั้งฉบับ จำนวน 260 ข้อ เท่ากับ 0.993 โดย
ในตอนต้นที่ 2 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานงานวิจัย
จำนวน 140 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 และตอนที่
3 แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารงานวิจัย
จำนวน 120 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9902 จากนั้นจึง
นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145
กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 435 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บ
รวบรวมได้มาบันทึกในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไป
วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานวิจัยของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วย Factor Analysis :
EFA และตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Path
Analysis : PA) สรุปได้องค์ประกอบการบริหารงานวิจัย
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ศึกษา
แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม
ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน ที่ได้มาแบบเจาะจงจาก
ประชากรกลุ่มที่ 1 และ 2 และขั้นตอนที่ 3 เป็นการจัดทำ
รายงานการวิจัย โดยสรุปดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ขั้นที่ 1 ประชากร คือ หน่วยงานที่มีการบริหาร
งานวิจัยระดับชาติ

ขั้นที่ 2 ประชากร คือ หน่วยงานในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจาก
การบริหารงานวิจัย 226 หน่วย ประกอบด้วย สำนักพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา จำนวน 183 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต

ขั้นที่ 3 ประชากร คือ หน่วยงานที่เป็นประชากรกลุ่ม
ที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ แบ่งตาม
ขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 กลุ่ม คือ

ขั้นที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการ
บริหารงานวิจัยระดับชาติ จำนวน 6 หน่วยงาน คือ 1)
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2) สำนักงานกองทุน
ส่งเสริมการวิจัย 3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 4)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต และ 6) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive
sampling) เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้บริหาร
หน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หน่วยงานในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับ
ผลกระทบจากการบริหารงานวิจัย จำนวน 145 หน่วย ซึ่ง
กำหนดเป็นหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) หน่วย
ละ 3 คน รวม 435 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
โดยใช้ตารางสุ่มรูปของเครสซีและมอร์แกน (Krejcie &
Morgan) ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม คือ 1)
ผู้รับผิดชอบงานวิจัยสำนักพัฒนา นวัตกรรมการจัด
การศึกษา 3 คน 2) ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบงานวิจัยของ
เขตพื้นที่การศึกษา 144 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน
144 คน และ 4) ครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 144 คน

ขั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ หน่วยงานที่มีการบริหาร
งานวิจัยและหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากการบริหาร
งานวิจัย จำนวน 3 หน่วย ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน
ประกอบด้วย 1) หน่วยงานที่มีการบริหารงานวิจัยระดับชาติ
จำนวน 5 คน 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน จำนวน 5 คน 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ คือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) การศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศ และหน่วยงานในต่างประเทศ 2) การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเชิงลึก (In-depth Interview) จาก 6 หน่วยงานที่มีการบริหารงานวิจัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อคำถามปลายเปิด (open ended) และสรุปองค์ประกอบการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในขั้นที่ 2

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบบันทึกโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ 3 ประเด็น คือ 1) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิจัย 2) แนวปฏิบัติที่เป็นกระบวนการขั้นตอน วิธีการดำเนินงานวิจัย 3) ข้อเสนอแนะ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended) ลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured selection interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 5 ประเด็น คือ 1) หลักการ แนวคิดที่ใช้ในการบริหารงานวิจัยของหน่วยงาน 2) บทบาทหน้าที่และภารกิจในการบริหารงานวิจัย 3) การบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินงานวิจัยที่ประสบผลสำเร็จ 4) แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของหน่วยงาน และ 5) ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 145 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รวม 435

คน ได้ข้อมูลจำนวน 435 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 260 ข้อ ประกอบด้วย 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 องค์ประกอบในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสอบถามตอนที่ 2-3 เป็นการวัดระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (likert scale) กำหนดระดับค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end)

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการดำเนินการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มขององค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยให้อิสระผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความคิดเห็นใน 5 ประเด็น คือ 1) บทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการหรือผู้รับผิดชอบ 2) มีวิธีการ กระบวนการบริหารงานวิจัย 3) ประโยชน์ที่จะได้รับ 4) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จที่มากที่สุด 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูล 3 ส่วน คือ ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยของ

หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นร่วม สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและองค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารงานวิจัยแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Best & Kann ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

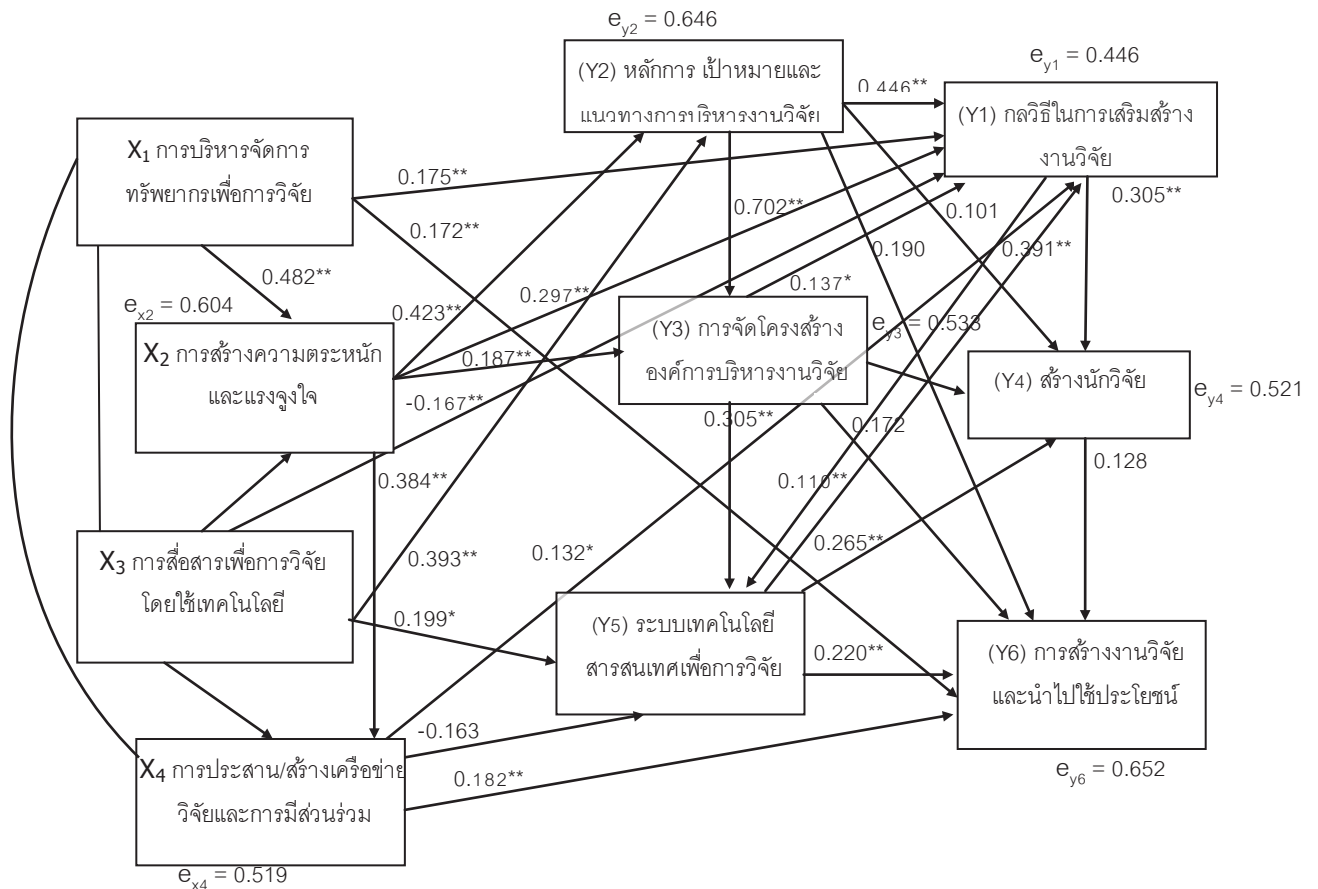
สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) ของแต่ละประเด็นข้อคำถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คือ Exploratory Factor Analysis : EFA และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลขององค์ประกอบในการบริหารงานวิจัย คือ Path Analysis : PA

ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จากข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อกำหนดเป็นทางการดำเนินงานในการ

บริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามี 2 ด้าน คือ องค์ประกอบในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็น 4 องค์ประกอบ และ องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็น 6 องค์ประกอบ โดยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิจัยและองค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันอย่างชัดเจนสรุปไว้ในแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบริหารงานวิจัย และองค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของ สพฐ.

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. องค์ประกอบในการบริหารงานวิจัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัย 2) การสื่อสารเพื่อการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี 3) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ 4) การสร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.55 คิดเป็นร้อยละ 91 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) กลวิธีในการเสริมสร้างงานวิจัย 2) แนวทางการบริหารและดำเนินงานวิจัย 3) การจัด

โครงสร้างการบริหารงานวิจัย 4) สร้างนักวิจัย 5) สนับสนุนทรัพยากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย 6) การสร้างงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีกระบวนการที่เป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1 กลวิธีในการเสริมสร้างงานวิจัย : มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย 2) ปรับกระบวนการทัศน์ด้านการวิจัยและการบริหารงานวิจัย 3) จัดสรรงบประมาณ หรือจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ 4) สนับสนุนหลักการและแนวคิดในการทำวิจัยที่เป็นชุดโครงการวิจัย 5) มีระบบสนับสนุนให้เกิดการสร้างงานวิจัยมากขึ้น 6) มีการประเมิน

ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิจัยและปรับปรุงพัฒนาให้
งานวิจัยเพิ่มมากขึ้น 7) สร้างเครือข่ายงานวิจัยทั้งหน่วยงาน
ภาครัฐและเอกชนในรูปแบบต่างๆ และ 8) พัฒนาระบบ
ฐานข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการบริหาร
งานวิจัยทั้งระบบ

2.2 แนวทางการบริหารและดำเนินงานวิจัย : มี
แนวปฏิบัติดังนี้ 1) มีการกำหนดหลักเกณฑ์ นโยบาย
ยุทธศาสตร์ ทิศทางการวิจัย กลยุทธ์ในการดำเนินงานวิจัยที่
ชัดเจน 2) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการ
บริหารจัดการงานวิจัย

2.3 การจัดโครงสร้างการบริหารงานวิจัย : มี
แนวปฏิบัติดังนี้ 1) กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบงานวิจัย
ตามความเหมาะสม 2) กำหนดให้มีงานวิจัยในโครงสร้างและ
สายงาน การบังคับบัญชาชัดเจนทุกระดับ 3) กำหนด
บทบาทหน้าที่ภารกิจในการดำเนินงานด้านการวิจัย 4)
จัดหาผู้บริหารและ รับผิดชอบรับผิดชอบงานวิจัยที่มี
ความรู้ ความสามารถด้านการวิจัย

2.4 สร้างนักวิจัย : มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) สร้าง
ความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญ และประโยชน์ใน
การนำผลวิจัยมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนางาน 2) ส่งเสริม
สนับสนุนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าและสร้างงานวิจัย 3)
สร้างความเข้มแข็งด้านความรู้ ความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยให้
นักวิจัยได้พัฒนาตนเองไปสู่นักวิจัยมืออาชีพ 4) จัดทำ
โครงการวิจัยระดับหน่วยงานและรับสมัครนักวิจัยใหม่เข้า
ร่วมโครงการด้วยวิธีต่างๆ 5) ปลูกฝังจิตสำนึกนักวิจัย
เกี่ยวกับจรรยาบรรณนักวิจัย 6) ยกย่อง เชิดชูเกียรติและให้
รางวัลผลงานวิจัย โดยประกาศเกียรติคุณ 7) ส่งเสริมให้ผู้มี
ผลงานวิจัยได้เสนอผลงานวิจัย

2.5 สนับสนุนทรัพยากรและระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อการวิจัย มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) จัดให้มี
งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยที่เพียงพอ 2) พัฒนา
ระบบข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยที่
ทันสมัย

2.6 การสร้างงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ มี
แนวปฏิบัติดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดทำวิจัยเพื่อ

สร้างองค์ความรู้ใหม่ 2) ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานปกติ
โดยใช้กระบวนการวิจัย (From Routine to Research) 3)
ส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนางาน
ที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง 4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
งานวิจัย 5) การสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัย สร้างขวัญและ
กำลังใจ 6) สร้างความเข้มแข็งให้กับนักวิจัยและ 7) การ
จัดระบบกำกับ ติดตามการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ และ
ต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อ
แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งแตกต่างกัน
ดังนี้

3.1) องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อกลวิธีใน
การเสริมสร้างงานวิจัยที่ดี (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.01 คือองค์ประกอบการบริหารงานวิจัยทั้ง 4
องค์ประกอบ ได้แก่ (X_1) (X_2) (X_3) และ (X_4) โดยมี (X_1)
ส่งผลโดยอ้อมผ่านทาง (X_2) และ (X_3) ส่งผลโดยอ้อมผ่าน
2 เส้นทาง คือ (X_2) และ (X_4)

นอกจากนี้ ยังมีแนวปฏิบัติที่ดีอีก 3 ด้าน ที่ส่งผล
โดยตรงต่อกลวิธีในการเสริมสร้างงานวิจัย (Y_1) คือ (Y_2)
(Y_3) และ (Y_5) แสดงว่า การจะได้มาซึ่งกลวิธีในการ
เสริมสร้างงานวิจัยที่ดี (Y_1) ควรจะต้องมีการดำเนินงานตาม
องค์ประกอบทั้ง 4 และมีการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติอีก
3 ด้าน ซึ่งเป็นทางเลือกที่จะดำเนินการในการบริหารจัดการ
งานวิจัยให้ประสบผลสำเร็จ

3.2) องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อหลักการ
เป้าหมายและแนวทางการบริหารงานวิจัย (Y_2) อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 2 องค์ประกอบ คือ
(X_2) และ (X_3) และที่ส่งผลโดยอ้อมมี 2 องค์ประกอบ คือ
(X_1) และ (X_4) โดยส่งผ่าน (X_2)

3.3) องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อการจัด
โครงสร้างองค์การบริหารงานวิจัย (Y_3) อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ (X_2) และ
ส่งผลโดยอ้อม มี 2 องค์ประกอบ คือ (X_1) และ (X_3) ส่งผ่าน
(Y_2) นอกจากนี้ ยังมี (Y_2) ที่ส่งผลโดยตรง (Y_3)

3.4) ไม่มีองค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างนักวิจัย (Y_4) แต่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 ด้าน ที่ส่งผลทั้งโดยตรงในการสร้างนักวิจัย (Y_4) คือ (Y_1) (Y_2) (Y_3) และ (Y_5) และองค์ประกอบที่ส่งผลโดยอ้อม ทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยส่งผ่าน (Y_1) (Y_2) (Y_3) หรือ (Y_5)

3.5) องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย (Y_5) มี 2 องค์ประกอบ คือ (X_3) และ (X_4) ซึ่งส่งผลในทิศทางตรงกันข้าม มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 2 ด้าน ที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ (Y_1) (Y_3)

3.6) องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ (Y_6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบ คือ (X_4) และที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม คือ (X_1) นอกจากนี้ ยังมีแนวปฏิบัติที่ดีอีก 4 ด้านที่ส่งผลทั้งโดยตรงและทางอ้อม คือ (Y_2) (Y_3) (Y_4) และ (Y_5)

การอภิปรายผล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน ที่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีจำนวน 81 ตัวแปร จัดเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัย 2) การสื่อสารเพื่อการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี 3) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ 4) การสร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ดังนี้

1.1) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารบุคลากร การบริหารการเงินงบประมาณ การบริหารวัสดุ อุปกรณ์และการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร 4 อย่างที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่ MannMoney Materials และ Management ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหาร 7 ประการของ Luther Gulick ที่รู้จักกันดีในตัวย่อว่า “POSDCoRB” คือ P-Planning O-organizing S-Staffing D-Directing

Co- Coordinating R-Reporting และ B-Budgeting และสอดคล้องกับ หวน พินธุพันธ์ ที่กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และสอดคล้องกับชนเชส ต่วนชะเอม ที่ได้สรุปไว้ว่าความสำเร็จของงานวิจัยขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงานวิจัย ที่เป็นกลไกสำคัญที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดโครงสร้าง การสั่งการ การสร้างงานวิจัย และสอดคล้องกับสมพงษ์ ตัวสมคิด ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการคือศิลปะและกระบวนการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และอื่นๆ การกระทำนั้นๆ จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการควบคุม วางแผน และกระทำอย่างมีระบบทั้งในด้านบุคคล การเงินและวัสดุอุปกรณ์ ที่จะต้องมีการบริหารจัดการในองค์การ

1.2) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจประกอบด้วย 17 ตัวแปร ที่เน้นให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการวิจัย การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ในการบริหารจัดการองค์การโดยคำนึงถึงความรู้สึกรู้สึกความต้องการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำงาน รวมทั้งบรรยากาศในการทำงานแสวงหาวิธีจูงใจให้คนทำงาน และตรงกับทฤษฎีของเฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) มุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยสร้างแรงจูงใจให้ทำงาน โดยการจ่ายค่าจ้าง และ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ที่เน้นเรื่องแรงจูงใจที่จะทำให้คนได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุด โดยต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้นตามความต้องการ รวมทั้งแมคเกรกอร์ (Douglas MC Gregor) ได้เสนอแนวคิดการบริหารในทฤษฎี X และทฤษฎี Y โดยเน้นการจูงใจด้วยทรัพยากร เช่น เงิน วัตถุ เป็นเครื่องล่อใจจูงใจให้คนทำงานภายใต้การควบคุมตามแนวคิดทฤษฎี X และคนหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรจะมีความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ถ้าได้รับการจูงใจที่ถูกต้องตามแนวคิดทฤษฎี Y และสอดคล้องกับการศึกษาของ ขจรยศ ดิลกรัตนตระกูล ที่พบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เรียงลำดับคือ ลักษณะ

ของแรงจูงใจ กระบวนการติดต่อสื่อสาร กระบวนการตัดสินใจ การควบคุมการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำและการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย

1.3) การสื่อสารเพื่อการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี มีจำนวน 14 ตัวแปร ที่เน้นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในการพัฒนางานวิจัยในรูปของการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้สื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อสื่อสารให้ครูและบุคลากรเข้าใจ และการจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยดำเนินงานวิจัยให้คล่องตัวและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎาเกษมเศรษฐ์และคณะ ที่ได้ศึกษา พบว่าระบบการบริหารงานที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ โดยมีระบบบริหารฐานข้อมูลผู้มาติดต่อรับบริการข้อมูล และระบบบริหารโครงการที่ทำให้พนักงานทุกคนเข้าถึงข้อมูลโครงการต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และสอดคล้องกับหน่วยงานที่มีการบริหารงานวิจัยระดับชาติทั้ง 6 หน่วยงานและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่าทุกสถาบัน ล้วนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิจัยทั้งด้านให้ความรู้ แหล่งเรียนรู้ พัฒนานักวิจัย การสื่อสารเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือในเชิงพาณิชย์ และและการสร้างเครือข่ายนักวิจัยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับแนวคิดของกิดดิซซ์ ไตรรัตน์ศิริชัย ที่กล่าวถึงหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการนำระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้กับนักวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การสร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 11 ตัวแปร ที่มีเครือข่ายนักวิจัยที่สร้างสรรค์ให้ได้นงานวิจัยที่มีคุณภาพใช้ประโยชน์ได้และมีคณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเครือข่ายวิจัยกำหนดทิศทางการวิจัยชัดเจน เพื่อให้ได้นงานวิจัยที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) โดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ในการบริหารจัดการองค์การ โดยเสนอการจัดแนวปฏิบัติ 5 ประการ เรียกว่า OSCAR สรุปได้ดังนี้ คือกำหนดวัตถุประสงค์ แบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละตำแหน่งงาน ประสานเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานได้

อย่างราบรื่น อำนาจหน้าที่มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับ และมีความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ต้องสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ และ สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ของเชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) ซึ่งให้ความสำคัญที่บุคคลกับระบบความร่วมมือองค์การที่สมดุลกัน และสอดคล้องกับขนิษฐา กาญจนรังษินนท์ ที่สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมในเครือข่ายจะเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ ต้องมีส่วนได้ส่วนเสียในวัตถุประสงค์ของเครือข่าย มีผลประโยชน์ในกิจกรรมบางอย่าง มีความปรารถนาจะสมทบอะไรบางอย่างให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สรรพาคือเครือข่าย เชื่อใจผู้นำเครือข่าย และมีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในอนาคตของเครือข่าย ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม กระจายอำนาจไปให้กับมวลสมาชิกได้รับประโยชน์ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็น 6 ด้าน ที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติในการดำเนินงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

2.1) กลวิธีในการเสริมสร้างงานวิจัย เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่สามารถกำหนดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัย คือ มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย มีการสื่อสาร จูงใจให้ทำวิจัยที่สอดคล้องกับภาระงานที่ปฏิบัติ โดยมีระบบสนับสนุนให้เกิดการสร้างงานวิจัยมากขึ้นด้วยการจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยในรูปแบบวิธีการต่างๆ จัดตั้งคลินิกวิจัย หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเป็นที่ปรึกษา จัดให้มีพี่เลี้ยงพาทำวิจัย การจัดตั้งคลินิกวิจัย และประสาน/สร้างเครือข่ายงานวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช ที่กล่าวถึงระบบการจัดการงานวิจัยที่ทำให้การวิจัยเข้มแข็ง ควรมีการกำหนดเกณฑ์คุณภาพ และการจัดการคุณภาพงานวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ มีการสนับสนุน

ให้เกิดนักวิจัยชั้นยอด จัดให้มีระบบบันไดอาชีพนักวิจัย และการเลือกสรรความรู้และเทคโนโลยีมาพัฒนา ทำให้กระบวนการ และสอดคล้องกับกิจกรรม กมลรัตนกุล ที่สรุปการบริหารงานวิจัยว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ดนัย เทียนพุด ที่กล่าวถึงการบริการความรู้สู่การปฏิบัติ ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้ฝึกทักษะ ความชำนาญ สร้างคุณลักษณะต่างๆ ทำความเข้าใจที่ตรงกันถึงการดำเนินงานวิจัยและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเสริมสร้างงานวิจัย

2.2) หลักการ เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานวิจัย เป็นองค์ประกอบที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานวิจัย ทำให้เห็นเป้าหมายปลายทางที่ต้องการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นประโยชน์ของการวิจัยและพัฒนาตนเองโดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาแห่งการจัดการที่ได้เสนอแนวปฏิบัติ 5 ประการ เรียกว่า OSCAR มีองค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง การประสาน เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและสอดคล้องกับแนวคิดของจิราวัฒน์ พานิช ที่กล่าวว่าการบริหารงานวิจัยเป็นการประยุกต์ใช้หลักการ วิธีการด้านการจัดการเพื่อดึงศักยภาพของคนในสังคมมาสร้างการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ในการวิจัย มีการกำหนดวิธีการส่งเสริมการบริหารงานวิจัยที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายต่างๆ โดยมีการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้มีการผลิตหรือสร้างสรรค์การวิจัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเคอร์ติน (Curtin) เน้นหลักการวางแผนแข่งขันในเรื่องราคาคุณภาพ มหาวิทยาลัยมูดوخ (Murdoch) มีคณะกรรมการกำหนดนโยบาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น บริหารงานวิจัยในรูปของคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติที่ส่งเสริม

2.3) การจัดโครงสร้างการบริหารงานวิจัย เป็นองค์ประกอบที่กำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบวิจัย

โดยตรง มีโครงสร้างและสายงานบังคับบัญชาการบริหารงานวิจัยอย่างชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบงานด้านการวิจัย โดยจัดหาผู้บริหารงานวิจัย และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะหรือประสบการณ์รับผิดชอบรับผิดชอบงานวิจัย และบริหารงานวิจัยในรูปของคณะกรรมการที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง โดยกำหนดให้คณะกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับทิศทางการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานที่มีการบริหารงานวิจัยระดับชาติ ทั้ง 6 หน่วยงานที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และสัมภาษณ์ผู้บริหารของหน่วยงานดังกล่าวและสอดคล้องกับหลักการบริหารของ Luther Gulick ที่รู้จักกันดีในตัวย่อว่า “POSDCORB” คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ ความร่วมมือ การรายงาน การจัดการด้านงบประมาณ และสอดคล้องกับทฤษฎีสัมัยใหม่ของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ที่เน้นกิจกรรมโดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาและสั่งการ การประสานงานและการควบคุม ซึ่งตรงกับทฤษฎีการจัดการตามระบบราชการ ของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่ได้เสนอแนวคิดของการจัดองค์กรไว้คือ การแบ่งงานออกเป็น ส่วน ๆ มีสายบังคับบัญชาภายใต้การดูแลจากระดับสูง และระบบการคัดเลือกคนอย่างเป็นทางการตามความสามารถและคุณสมบัติ มีระเบียบ กฎเกณฑ์ในองค์กรและกำกับพฤติกรรมของคนทุกฝ่าย ซึ่งต้องมีกลไกหรือโครงสร้างองค์การ การประสานงานของแต่ละฝ่ายให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4) สร้างนักวิจัย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้บุคลากรได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการวิจัย โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าและนำผลงานวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนางาน และสร้างความเข้มแข็งให้กับนักวิจัยที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นนักวิจัยมืออาชีพทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย มาตรฐานวิชาชีพนักวิจัยตามจรรยาบรรณนักวิจัย สร้างขวัญ กำลังใจ ด้วยการสนับสนุนให้มีการเสนอผลงานเพื่อขอให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น รวมทั้งยกย่อง ชมเชย ให้เกียรติให้

รางวัล ประกาศ เกียรติคุณผู้มีผลงาน วิจัย ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

การสร้างนักวิจัย รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่ทำหน้าที่บริหารงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง การคัดเลือกเจ้าหน้าที่หรือเครือข่ายวิจัยที่มีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย และมีทักษะในการวิจัยเข้าร่วมโครงการ จะทำให้สามารถบริหารจัดการงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงาน และมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ซึ่งต่างก็เร่งสร้างนักวิจัยใหม่ รวมทั้งนักวิจัยที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งระดับปริญญาโท และปริญญาเอก หรือระดับที่สูงกว่านั้น เพื่อให้ผลิตผลงานวิจัยออกมาให้ทันกับความต้องการใช้ประโยชน์ เช่น มหาวิทยาลัยการแพทย์ในเนเธอร์แลนด์ ให้ทุนนักวิจัยเพื่อพัฒนาไปสู่มีการเป็นนักวิจัยอาชีพ มหาวิทยาลัยควีนแลนด์ ส่งเสริมให้นักศึกษาสร้างผลงานวิจัยร่วมกับเครือข่ายวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับโลก โดยมีค่าตอบแทนการทำงานระหว่างเรียน สร้างอาชีพนักวิจัยให้เกิดขึ้น และสนับสนุนให้บุคลากรภายนอกหรือนักวิจัยที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาบริหารงานวิจัย โดยหน่วยงานเอกชนต่างๆ มหาวิทยาลัยมูดอช (Murdoch) เน้นการฝึกอบรมนักวิจัยให้มีคุณภาพในเชิงพาณิชย์ และองค์กรที่มีการบริหารงานวิจัย และมหาวิทยาลัยเคอร์ติน (Curtin University) ได้เพิ่มนักศึกษาระดับปริญญาเอกร้อยละ 50 ในพื้นที่เป้าหมายการวิจัย และมหาวิทยาลัยอีดิท เคอาน (Edith Cowan University) ได้เร่งรัดให้ทุกศูนย์วิจัยมีแผนพัฒนาความเป็นเลิศของนักวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับศิโรจน์ ผลพันทิน ที่ได้เสนอแนะว่าการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ควรสร้างและพัฒนา นักวิจัยทั้งที่เป็นอาจารย์ และนักศึกษา เพื่อให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพออกสู่สังคมหรือใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยให้มากขึ้น และสอดคล้องกับ ภิรมย์ กมลรัตนกุล ที่กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลด้านวิจัย ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่สรรหา ส่งเสริม มอบหมายงานที่ชัดเจน และควบคุมคุณภาพให้สามารถวิจัยหรือดำเนิน โครงการวิจัยที่ได้รับผิดชอบได้ตามตารางที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดย

ให้สวัสดิการหรือตอบแทน เงินรางวัลการสร้างงานวิจัยในรูปแบบต่างๆ

2.5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัย เป็นองค์ประกอบที่เน้นไปที่การจัดทำสื่อ เอกสาร สื่อ มัลติมีเดีย เว็บไซต์ เครือข่ายออนไลน์ ระบบฐานข้อมูล และแหล่งเรียนรู้ด้านการวิจัย เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการวิจัย เสนอตัวอย่างผลงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียน การสอน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้การบริหารงานวิจัยเป็นระบบและมีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช ที่กล่าวว่าแนวทางของระบบการจัดการงานวิจัยที่เข้มแข็ง ต้องมีการเลือกสรรองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโลกมาใช้พัฒนาต่อ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้พัฒนาระบบบริหารงานวิจัยชื่อ ระบบ NRPM (National Research Program Management) เพื่อพิจารณาทุนวิจัย และตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย ตั้งแต่เสนอขอ งบประมาณโครงการวิจัย การรายงานความก้าวหน้า และการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยมีฐานข้อมูลการวิจัยของทุกกระทรวงทบวง กรม ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวนมาก จำเป็นต้องใช้ระบบเทคโนโลยีช่วยเพื่อลดความซ้ำซ้อนและช่วยลดการสูญเสียทรัพยากรในการติดต่อสื่อสาร เป็นการบริหารเวลา ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเคอร์ติน (Curtin University) ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ลักษณะ คือ ผลงานวิจัยที่สร้างเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ และการนำเทคโนโลยีมาป็นตัวขับเคลื่อนสนับสนุน การดำเนินงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ เช่น เผยแพร่ผลงานวิจัย การสร้างเศรษฐกิจจากฐานความรู้ การจัดการผลงานวิจัยโดยกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการวิจัย

2.6) การสร้างงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์เป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการนำผลวิจัย ไปใช้ในการพัฒนา

และยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย ที่ระบุถึงการพัฒนาระบบการใช้ประโยชน์ทางวิชาการจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมจากผลงานวิจัยสู่สังคม และเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริโรจน์ ผลพันธิน ที่มีแนวคิดการบริหารงานวิจัยสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้เศรษฐกิจฐานความรู้ การวิจัยแบบบูรณาการ และการประเมินผลการบริหารงานวิจัย โดยใช้ Balanced Score Card และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และฝึกปฏิบัติการ ให้นักวิจัย ได้ศึกษาแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนางาน ที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษา รวบรวม เผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานในสังกัดเพื่อเผยแพร่ให้เป็นกรณีตัวอย่าง
2. ควรมีพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือจัดหาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบชื่อโครงการวิจัยที่ขอรับทุนอุดหนุนวิจัยเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน
3. การบริหารจัดการผลงานวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการศึกษารวบรวมและสังเคราะห์และเผยแพร่ผลงานวิจัยของบุคลากรในสังกัดที่ผ่านการประเมินการขอเลื่อนวิทยฐานะเพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
4. ควรส่งเสริมให้มีการศึกษารูปแบบ วิธีการการนำสื่อและเทคโนโลยีในการบริหารงานวิจัยที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานวิจัยให้ประสบ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนให้นำแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินงานด้านการวิจัยของหน่วยงาน
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดนำผลการวิจัยไปพัฒนาการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิจัยจากทุกภาคส่วนในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติที่ดี และปรับปรุงให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีกว่าหรือดีที่สุด (Best of the Best) ในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน
3. ควรได้นำผลงานวิจัยและแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษากับโรงเรียนต่าง ๆ ที่เร่งรัดเรื่องคุณภาพ เช่น โรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีประจำตำบล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เพ็ญณี แรธและคณะ.สำนักงานเลขาธิการสำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

รายงานการวิจัย: กรอบทิศทางการวิจัยทาง

การศึกษา. ฮาซัน พรินต์. กรุงเทพฯ.2550. : 1

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. การปฏิรูประบบวิจัย

ของประเทศ: Thailand Reform. 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายชื่อผู้

ขอรับการสนับสนุนทุนอุดหนุนวิจัย ประจำปี 2554.

เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รายงานสรุปผลการ

สัมมนาเรื่อง กรอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษา.

ฮาซัน พรินต์. กรุงเทพฯ. 2550. : 88

สุวิมล ดิรกานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์:

แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

Curtin University. [http://about.curtin.edu.au/vc-](http://about.curtin.edu.au/vc-welcome.cfm)

[welcome.cfm](http://about.curtin.edu.au/vc-welcome.cfm) 31 มีนาคม 2011. สืบค้นเมื่อวันที่ 10

เมษายน 2554

Journal of Higher Education Policy and Management

including instructions. 2007.

[http://web.edu.hku.hk/staff/bmac/docs/Defining_a](http://web.edu.hku.hk/staff/bmac/docs/Defining_and_rewarding_academic_citizenship.pdf)

[nd_rewarding_academic_citizenship.pdf](http://web.edu.hku.hk/staff/bmac/docs/Defining_and_rewarding_academic_citizenship.pdf)

Publication details, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน

2554.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan.

“Determining Sample Size for Research

Activities” Journal for Education and

Psychological Measurement. No 3, November,

1970.

